

Vlaams
Parlement

ingediend op **1452** (2017-2018) – Nr. 1
19 januari 2018 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Economie, Werk,
Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door Emmily Talpe

over de rol van maatwerkbedrijven
in de verankering van de Vlaamse economie

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid:

Voorzitter: Jos Lantmeeters.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, Grete Remen, Axel Ronse, Sabine Vermeulen;

Robrecht Bothuyne, An Christiaens, Sonja Claes, Peter Van Rompuy;

Emmily Talpe, Daniëlle Vanwesenbeeck;

Yasmine Kherbache, Bart Van Malderen;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Annick De Ridder, Lieve Maes, Lorin Parys, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters;

Jenne De Potter, Martine Fournier, Kathleen Helsen, Koen Van den Heuvel;

Willem-Frederik Schiltz, Martine Taelman;

Rob Beenders, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

INHOUD

1. Inleidende uiteenzettingen.....	4
1.1. Inleiding	4
1.2. Economisch belang van maatwerkbedrijven.....	4
1.3. De verankeringswaarde van maatwerkbedrijven in West-Vlaanderen...	10
1.4. Een blik op maatwerkbedrijf Deltagroep	12
1.5. Conclusie: de vragen van de maatwerkbedrijven.....	14
2. Bespreking.....	144
2.1. Tussenkomensten van de leden	144
2.2. Antwoorden	18
2.3. Replieken	200
Gebruikte afkortingen	222
Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid hield op 14 december 2017 een hoorzitting over de rol van de maatwerkbedrijven in de verankering van de Vlaamse economie.

De getoonde presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzettingen

1.1. Inleiding

Mia Decaestecker is voorzitter van 4Werk, een platform van 28 West-Vlaamse maatwerkbedrijven (beschutte en sociale werkplaatsen). Ze dankt voor de mogelijkheid om de verankeringsstudie, opgemaakt in samenwerking met de POM West-Vlaanderen, te kunnen toelichten.

De spreekster is recent voorzitter van 4Werk geworden. Ze is tevens CEO van Sterima Malysse, een bedrijf dat werkt voor de zorgsector en al vele jaren verweven is met maatwerkbedrijven. Mia Decaestecker gelooft vandaag meer dan ooit in de samenwerking tussen maatwerkbedrijven en het normaal economisch circuit. Ze nodigt de commissieleden uit om hun ondernemersbril op te zetten. De volgende sprekers willen namelijk hun goesting om te ondernemen tonen. Om dat te illustreren toont ze een video van het event *smart@westvlaanderen*, dat op 8 november 2017 plaatsvond en waar vele bedrijven getuigden over hun slimme samenwerking met maatwerkbedrijven.

Mia Decaestecker zegt dat ze als voorzitter van 4Werk op korte tijd veel heeft bijgeleerd, hoewel ze al een zekere kennis had van werken met maatwerkbedrijven. De maatwerkbedrijven hebben een hele evolutie doorgemaakt, zowel op sociaal als op ondernemingsvlak, en dat proces is nog steeds aan de gang. De resultaten zijn volgens de spreekster zonder meer verbluffend. De maatwerkbedrijven doen zoveel meer dan de publieke opinie denkt. De basis is en blijft het invullen van een maatschappelijke nood, met name mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, met de begeleiding en de omkadering die ze daarbij nodig hebben en ook verdienen, integreren in de arbeidsmarkt. Door die integratie krijgen de mensen een job, komen er opnieuw sociale contacten en wordt de zelfwaarde van de zwakkeren in onze maatschappij omhooggetild. Daardoor, of als gevolg daarvan, hebben maatwerkbedrijven ook een groot economisch belang. Het geïntegreerde partnerschap, de 'cocreatie' van maatwerkbedrijven en reguliere bedrijven, en het samen zoeken naar slimme oplossingen zijn belangrijke realisaties.

De belangrijke doelstelling blijft om de medewerkers de mogelijkheid te bieden verder in de arbeidsmarkt te integreren en tevens een antwoord te bieden aan de steeds verder evoluerende vraag van de klanten, ook inzake technologie. Dat is een echte win-winsituatie.

1.2. Economisch belang van maatwerkbedrijven

Tim Vannieuwenhuysse is directeur van Groep Waak en bestuurder van de Groep Maatwerk. Hij noemt zich ondernemer in de sociale economie. De term 'maatwerkbedrijf' duidt op het economische belang van wat vroeger sociale of beschutte werkplaats werd genoemd. Maatwerkbedrijven begeven zich tussen andere bedrijven in de economie en zijn daar trots op.

Wat is een maatwerkbedrijf? Er is nog werk aan de winkel om die nieuwe naam verder invulling te geven. Het platform 4Werk probeert 28 sociale en beschutte werkplaatsen samen te brengen om van de term 'maatwerkbedrijf' een kwaliteitsmerk in het economische gebeuren te maken.

Wat is het verschil tussen een maatwerkbedrijf en een gewoon bedrijf? Ook de spreker vraagt zich dat soms af. Er wordt vaak een verschil gemaakt tussen de sociale en de reguliere economie, maar in feite is er maar één economie. In andere landen is dat vaak minder duidelijk dan in Vlaanderen. Maatwerkbedrijven zijn er trots op als bedrijf te worden erkend en niet langer als werkplaats. Tytgat Chocolat was een mooie tv-serie, maar ze geeft een vertekend beeld van hoe de maatwerkbedrijven anno 2017 werken.

Maatwerkbedrijven willen in de economische 'supply chain' een significante rol spelen. Sleutelwoorden daarbij zijn flexibiliteit, leverbetrouwbaarheid, prijs en kwaliteit en nabijheid. Het gaat om de 'total cost of ownership': hoe kunnen we samen met de klanten betere dingen realiseren. Dat is wat de klant verwacht van zijn toeleveranciers en dus ook van een maatwerkbedrijf.

Als onderneming wil een maatwerkbedrijf ook rechtszekerheid, een toekomstperspectief en ruimte om te ondernemen. Ruimte betreft niet alleen het aantal vierkante meters maar ook de ruimte om te kunnen groeien, ook in aantal medewerkers. Rechtlijnigheid en billijkheid zijn daarbij voor ondernemers belangrijk. Indien er een kader en regels nodig zijn, is het belangrijk met dezelfde spelregels te kunnen werken. Dat is wat zowel de reguliere als de maatwerkbedrijven vragen.

Economisch bekeken

Zuiver economisch bekeken, is het voor maatwerkbedrijven belangrijk om aan dezelfde startlijn te kunnen starten. Maatwerkbedrijven werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Er is dus een rendementsverlies en nood aan extra begeleiding, die op de juiste manier moeten worden gecompenseerd. Dat geldt ook voor reguliere bedrijven (klanten en leveranciers) die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst nemen. Zij moeten op dezelfde manier worden ondersteund. Voor de perceptie van billijkheid en rechtvaardigheid is dit essentieel.

Voor de maatwerkbedrijven is ook de vrijheid om te kunnen en mogen aanwerven belangrijk. Op die manier kunnen ze hun rol spelen als onderneming tussen andere ondernemingen.

Tim Vannieuwenhuyse pleit ervoor de maatwerkbedrijven te laten ondernemen, samen met en voor de reguliere bedrijven, als klant, leverancier en concurrent, met wisselend succes en kans op falen, met dezelfde lusten en lasten. De maatwerkbedrijven willen niet anders worden behandeld op het vlak van veiligheid, sociale wetgeving, btw enzovoort. Het is belangrijk dat vanuit een zelffinancierend vzw-model te doen. Indien er al baten zijn, blijven die in de organisatie. Indien er mindere jaren zijn, beschikken bijna alle maatwerkbedrijven over een sterke balans en kunnen ze een duurzame tewerkstelling handhaven.

Er zijn in Vlaanderen ongeveer 160 ondernemingen die maatwerkbedrijf zijn. Ondernemen is surfen op de economie. Wanneer het nu globaal gezien goed gaat in de maatwerkbedrijven, is dat een belangrijk signaal dat het in de economie goed gaat. Wanneer de economie aantrekt, worden de maatwerkbedrijven daarin meegezogen en willen ze actief meewerken om groei te realiseren. Ondernemen is soms lastig, want door de conjunctuur moeten de maatwerkbedrijven soms ook inkrimpen. Ondernemen is soms succesvol en soms niet. Maar maatwerkbedrijven willen de adrenaline voelen van ondernemen en daartoe de ruimte krijgen. Dat kan door dezelfde taal te spreken en complementair te zijn aan de reguliere economie. Indien het model daar te sterk van afwijkt, zal dat ook consequenties hebben voor de doorstroom.

Maatwerkbedrijven verrichten al tientallen jaren verschillende activiteiten. Nu is een verschuiving gaande van activiteiten met een eerder lage toegevoegde

waarde naar een combinatie van activiteiten met een lage, middelmatige of hoge toegevoegde waarde. Dit is volgens de spreker niet vreemd omdat dezelfde tendens zich in de hele economie voordoet. De werken met een lage toegevoegde waarde kunnen overal in de wereld worden uitgevoerd. Dat maatwerkbedrijven meer werken met een hoge toegevoegde waarde gaan uitvoeren, kan zorgen voor verankering van hun klanten en leveranciers. Maatwerkbedrijven zijn dan niet alleen maatschappelijk maar ook economisch relevant.

In de relatie met andere bedrijven in de reguliere economie is partnerschap en verbinding belangrijk. Die zorgen voor een duurzame relatie en een grotere toegevoegde waarde en verankering.

De maatwerkbedrijven in West-Vlaanderen doen ook aan co-engineering en toegepaste technologische innovatie. Voor dat laatste loopt een Europees project waarin wordt bekeken wat de mogelijkheden zijn van robotisering en visualisering om moeilijker werk haalbaar te maken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In het kader van dit project lopen er proeftuinen, die worden uitgewerkt in één bedrijf maar daarna gedeeld met de andere bedrijven in het samenwerkingsverband. De bedoeling is dat alle 28 bedrijven er sterker door worden. Er wordt ook aansluiting gezocht met de 'Fabrieken voor de Toekomst', een belangrijk thema voor de West-Vlaamse beleidsmakers.

De maatwerkbedrijven geloven in een vrije markt, maar dat staat niet gelijk met een ongebreidelde markt. Ze kunnen een rol spelen in de vrije markt als er daarvoor een goed kader is. Maatwerkbedrijven worden getriggerd en gepusht door de markt en moeten wel mee. Dat sluit ook aan bij de visie van het Vlaamse economisch beleid, een beleid gericht op innovatief en groeigericht samen ondernemen.

Subsidiëring en Maatwerkdecreet

Hoe past het verhaal van de subsidies in de filosofie van vrij ondernemen? Zijn subsidies markteconomisch verantwoord? Het is voor maatwerkbedrijven belangrijk om aan dezelfde startlijn te staan en daarom is een kader belangrijk. Het Maatwerkdecreet is globaal gezien een goed kader, hoewel er niet over alles tevredenheid is.

De maatwerkbedrijven vragen niet om te hoge subsidies. Dat is niet te verantwoorden tegenover de andere economische actoren, onder meer de werkgeversorganisaties. De subsidies moeten objectiveerbaar zijn en ook beschikbaar voor reguliere bedrijven die willen werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Geef de maatwerkbedrijven ook geen te lage subsidies want dan wordt er geen tewerkstelling meer gecreëerd. De zwakste werknemers zullen dan eerst wegvallen.

Geef de maatwerkbedrijven subsidies die gekoppeld zijn aan de effectieve tewerkstelling van doelgroepmedewerkers. De werking van maatwerkbedrijven is niet te vergelijken met andere gesubsidieerde sectoren, zoals het onderwijs met een leerlingenfinanciering of de gezondheids- of gehandicaptenzorg met een bed- of plaatsfinanciering. Maatwerkbedrijven willen een subsidie die procentueel gerelateerd is aan een effectieve en volwaardige loonkost en een realistische begeleidingssubsidie.

De basis van het Maatwerkdecreet is daarom een goede, duurzame en te verantwoorden basis. Het is in Europa het systeem dat het meest gelinkt is aan economisch ondernemen. In Frankrijk sluiten de maatwerkbedrijven of de sociale en beschutte werkplaatsen veel dichter aan bij de zorgsector. Bedrijven zijn er wel verplicht om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen of uit te besteden aan maatwerkbedrijven, anders betalen ze een boete. Omdat

de aansluiting met de reguliere arbeidsmarkt beperkt is, geven vele bedrijven de voorkeur aan het betalen van de boete.

In Duitsland krijgt een persoon met een afstand tot de arbeidsmarkt een uitkering als hij toeleidbaar is naar een beschutte werkplaats. Het maatwerkbedrijf moet die persoon dan tewerkstellen, wat indruist tegen het vrij ondernemen. De tewerkgestelde persoon krijgt er een surplus bovenop zijn uitkering. Financieel stemt dat overeen met wat een medewerker van een Vlaams maatwerkbedrijf verdient. In Vlaanderen betreft het echter geen uitkering maar een volwaardig loon, wat voor het zelfbeeld en de ontplooiing van de medewerkers toch een verschil uitmaakt. In Duitsland hebben vele medewerkers het gevoel dat ze enkel moeten gaan werken voor de ongeveer tweehonderd euro die ze bovenop hun uitkering krijgen.

De spreker is daarom trots om in Vlaanderen als maatwerkbedrijf met die visie te kunnen werken.

Stakeholders

Wat zeggen de stakeholders? De leverancier van het maatwerkbedrijf zal over het algemeen tevreden zijn, want door de samenwerking van het bedrijf met een klant blijven er meer activiteiten in Vlaanderen.

De klant zoekt oplossingen. Als hij die op een duurzame wijze kan vinden in zijn omgeving hoeft hij die niet elders in de wereld te zoeken.

De concurrent zal zeggen dat de subsidies marktversturend zijn en maatwerkbedrijven te goedkoop zijn, terwijl de klant het nog te duur vindt. Aan de concurrent kan worden geantwoord dat ook hij kan gebruikmaken van de diensten van een maatwerkbedrijf. Door samen te werken en die samenwerking goed voor te bereiden, kan een mooie toegevoegde waarde worden gecreëerd. De concurrent die kritiek heeft op een maatwerkbedrijf kent meestal de werking ervan niet goed. De werkgeversorganisaties zoals Voka, UNIZO en VBO, waarmee de federaties van de maatwerkbedrijven geregeld contact hebben, staan achter de samenwerking tussen sociale en reguliere economie. Indien er toch discussie is, is dit vaak een discussie over een concrete opdracht op een bepaalde locatie. Dergelijke discussies zijn eerder uitzonderlijk, maar ze zullen er ook in de toekomst zijn.

Ook met de vakbonden zijn er al eens discussies, maar globaal gezien zijn de vakbonden goed ingebed in de maatwerkbedrijven. Vele maatwerkbedrijven tellen meer dan honderd werknemers en hebben ook een vakbondsvertegenwoordiging en ondernemingsraad. Daarin wordt samengewerkt om de juiste keuzes te maken.

Tim Vannieuwenhuysse besluit dat geen enkele stakeholder grote problemen heeft met de rol van de maatwerkbedrijven, zolang het subsidiesysteem billijk en rechtvaardig is.

Contingenten en individueel maatwerk

De economie draait in cycli. Vrij ondernemen betekent voor een bedrijf dat er goede en slechte periodes zijn en dat het bedrijf daarop moet kunnen inspelen. De spreker heeft de indruk dat er enige vrees bestaat om maatwerkbedrijven vrij te laten ondernemen, omdat dan de tewerkstelling zou exploderen en het maatwerk daardoor onbetaalbaar zou worden. In het verleden was het ook zo dat maatwerkbedrijven konden groeien binnen de grens van 85 tot 100 percent van het contingent. De meeste bedrijven zijn binnen die grens gebleven. Door die grens los te laten, zal er geen spectaculaire groei zijn, maar wel ruimte om te ondernemen, dat wil zeggen groeien of krimpen. Tim Vannieuwenhuysse vraagt

om dit met een open geest te bekijken want contingentering fnuikt het initiatief zonder een meerwaarde te bieden.

Doorstroom is een belangrijk thema in de sociale economie en ook voor Europa een groot aandachtspunt. De spreker staat achter dit principe, het is fantastisch als een medewerker kan doorgroeien naar een job in de reguliere economie. Maar het is belangrijk enige realiteitszin aan de dag te leggen. Doorstroom is maar voor een kleine groep mogelijk en na de doorstroming is het belangrijk de medewerker van dichtbij te blijven opvolgen. Doorstroom gevolgd door terugstroom of uitstroom zonder perspectief werkt contraproductief. De percentages inzake doorstroom die soms worden vooropgesteld, lijken ver van de realiteit te staan.

De sector gelooft wel sterk in de enclavewerking. Het gaat om medewerkers die die onder begeleiding in een gewoon bedrijf werken maar op de loonlijst van een maatwerkbedrijf blijven staan. Dat valt niet onder de huidige definitie van doorstroom, maar is er in feite wel een mooie vorm van. Enerzijds is er bescherming en anderzijds de volledige integratie in een bedrijf. Bij enclavewerking zijn er geen verliezers, wel vier winnaars. De eerste winnaar is de doelgroepmedewerker zelf. Hij heeft nog het gevoel van beschermd te zijn maar hij werkt in een gewoon bedrijf. Dat is goed voor zijn gevoel van zelfwaarde, hij voelt zich een medewerker van een gewoon bedrijf. De klant krijgt geëngageerde, gedisciplineerde en loyale medewerkers op zijn werkvloer. Hij heeft geen extra vervoers-, plan- en andere kosten om de activiteiten elders te laten uitvoeren. Het maatwerkbedrijf is ook een winnaar: enclavewerking is een goede activiteit, die minder investeringen vergt in machines, planning en dergelijke. Ook de maatschappij wint erbij. Enclavemedewerkers werken in een gewoon bedrijf, dichtbij of tussen de werknemers van het reguliere bedrijf. Die laatsten zien dat ook personen met een afstand tot de arbeidsmarkt taken kunnen uitvoeren, met andere woorden dat de afstand kan worden overbrugd. Ze leren niet alleen naar de beperkingen te kijken maar ook naar de talenten. Ze beseffen dat een mix van mensen zonder en met beperkingen kan werken, wat tot wederzijds respect kan leiden.

Tim Vannieuwenhuysse noemt de enclavewerking een bijna magische formule: ze loopt goed en groeit elk jaar. Dat komt ook omdat vele maatwerkbedrijven er expliciet op inzetten. Het is de meest effectieve en de duurzaamste vorm van doorstroom voor een relatief brede doelgroep. Het zou beleidsmatig een juiste keuze zijn om te focussen op het uitbreiden van de enclavewerking. Het zou een keuze zijn waar de sector honderd procent achter staat en waarvoor er een maatschappelijk draagvlak bestaat. Bij het meten van de doorstroom zou rekening moeten worden gehouden met de enclavewerking, hoewel die niet onder de huidige definitie valt.

Individueel maatwerk

Individueel maatwerk is een mooi uitgangspunt. Niemand kan er tegen zijn dat ook een regulier bedrijf mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een plaats biedt. Er moet wel worden gezorgd voor een gelijke startlijn, de lusten en lasten moeten gelijk zijn. Op zich is het geen probleem dat individuele maatwerkers een zogenaamd 'rugzakje' meekrijgen, maar dan moet er wel een goede begeleiding tegenover staan. Er bestaan twijfels over of die individuele begeleiding altijd goed zal gebeuren. Er zijn in het verleden voorbeelden van grote bedrijven die mensen met een beperking een job gaven, bijvoorbeeld als koerman, maar zonder veel begeleiding en respect. Mensen moeten goed worden begeleid om met hun mogelijkheden aan de slag te gaan.

Indicering

Indicering is een belangrijk instrument in de maatwerkregelgeving, omdat de afstand tot de arbeidsmarkt moet worden gemeten om te kunnen worden gecompenseerd. Het instrument zal ongetwijfeld zijn waarde hebben, maar de verschillende actoren – de VDAB, de maatwerkbedrijven en de beleidsverantwoordelijken – moeten er nog samen mee leren werken. Er is nood aan een objectief meetinstrument en de sector en de koepelorganisaties zijn bereid daaraan mee te werken.

Arbeidszorg, tijdelijke werkervaring en vluchtelingen

Welke rol kunnen de maatwerkbedrijven spelen inzake arbeidszorg, tijdelijke werkervaring en de tewerkstelling van vluchtelingen? De spreker ziet een aantal mogelijkheden, eventueel als tijdelijke maatregel. De maatwerkbedrijven hebben expertise inzake grondige begeleiding en kunnen een bijdrage leveren inzake TWE en vluchtelingen, het past in hun missie en in het economische verhaal.

Staat arbeidszorg los van maatwerk of hoort het erin thuis? Er is recent voor gekozen om de arbeidsmatige activiteiten mogelijk te maken in of aansluitend bij een maatwerkbedrijf. Volgens Tim Vannieuwenhuyse is dit een juiste keuze. Persoonlijk is hij minder tevreden over het – van bij de start – verdelen van arbeidszorg over de beleidsvelden van verschillende ministers. Bij de start is niet meteen duidelijk of een persoon met zekerheid in aanmerking komt voor arbeidsmatige activiteiten of voor een activeringstraject. De visie dat niet iedereen hetzelfde traject moet volgen, is op zich goed. Maar in de praktijk is het fysiek uit elkaar halen van deze trajecten geen goede zaak. Er is wel potentieel indien men ze in de praktijk samen zou organiseren op een werkvloer die dicht aansluit bij een maatwerkbedrijf, zodat er ook een mogelijkheid is om door te stromen in de eigen of een daarmee verbonden organisatie. Er is nu beleidsmatig een beslissing genomen, maar er is nog veel verbetering mogelijk in de praktische uitvoering ervan.

Expertise delen

De spreker gaat verder in op de mogelijkheden om expertise te delen. In West-Vlaanderen doet 4Werk een poging om een cursus te schrijven. Het eerste hoofdstuk handelt over wat kan gebeuren om mensen sterker te maken en ze juist te omkaderen waardoor ze meer kunnen doen met hun talenten. Het tweede hoofdstuk handelt over de organisatie van het werk om de complexiteit te verminderen. Dat kan door de organisatie ervan te bekijken maar ook door technologische hulpmiddelen, bijvoorbeeld inzake visualisering. Voor maatwerk is het belangrijk dat monitoren over de juiste expertise beschikken. De opleiding voor nieuwe medewerkers wordt uitgerold in West-Vlaanderen, maar kan later misschien ook elders in Vlaanderen worden gebruikt.

Sociale-impactmeting

4Werk neemt deel aan een Europees project VISES waarin wordt getracht in cijfers te vatten wat de maatschappelijke impact is van de sociale economie. Meten is weten en daarom is het belangrijk de impact zoveel mogelijk te objectiveren.

Participatieladder

De spreker toont een afbeelding van de participatieladder. Die telt zes treden: contacten beperkt tot de huiselijke kring, sociale contacten buitenshuis, arbeidsmatige activiteiten onder begeleiding, tijdelijke activerende trajecten,

betaald werk met ondersteuning en betaald werk. Er zijn maar zes treden, wat betekent dat er veel ruimte te overbruggen is tussen de verschillende stappen. Daarom heeft hij er een roltrap bijgetekend die het stijgen op de ladder vlotter moet laten verlopen. Indien de arbeidsmatige activiteiten en activeringstrajecten van de arbeidszorg worden gecombineerd in of nabij een maatwerkbedrijf kan de trede naar tewerkstelling in een maatwerkbedrijf gemakkelijker worden genomen. De enclavewerking kan de roltrap zijn om de doorstroom van betaald werk met ondersteuning naar betaald werk te vergemakkelijken.

Besluit

Tim Vannieuwenhuysen vat zijn pleidooi samen als een pleidooi om de maatwerkbedrijven de ruimte en de zuurstof te geven om vrij te ondernemen en te groeien. De groei van de maatwerkbedrijven bevordert de groei van de andere bedrijven en die van de economie in het algemeen. Groei creëert welvaart voor de medewerkers van de maatwerkbedrijven maar ook voor die van alle andere bedrijven.

1.3. De verankeringswaarde van maatwerkbedrijven in West-Vlaanderen

Ilse Van Houtteghem, coördinator Sociale Economie van de POM West-Vlaanderen, licht de resultaten toe van een studie over de verankeringswaarde van maatwerkbedrijven. Het was een aanvoelen in West-Vlaanderen dat er een grote connectie is tussen de groei van de maatwerkbedrijven en die van de economie. Maar er ontbraken cijfers om dat aan te tonen. Tijdens een van de bijeenkomsten van de provinciale rondetafel Reguliere en Sociale Economie – met Voka, UNIZO, ETION en 4Werk en onder voorzitterschap van gedeputeerde Jean de Bethune – werd het idee geopperd om hierover een studie uit te voeren. Meten is immers weten en cijfers helpen om het pleidooi inzake samenwerking te ondersteunen.

In december 2016 werd de zogenaamde verankeringsstudie aan de pers en de sector voorgesteld. Ze werd de leidraad voor de werking in 2017. Zo is 4Werk gaan samenzitten met speerpuntsectoren in West-Vlaanderen en op 8 november 2017 werd een event georganiseerd rond slimme samenwerking tussen maatwerkbedrijven en maakbedrijven in West-Vlaanderen (www.fabriekenvoordetoeekomst.be/smartwestvlaanderen). De studie leverde verrassende cijfers op. Er kan nu zonder enige schroom worden gesteld dat de West-Vlaamse maatwerkbedrijven een grotere economische impact hebben dan velen eerst dachten. Het aanvoelen werd bewaarheid.

Onderzoeksvraag

Wat betekenen de 28 West-Vlaamse maatwerkbedrijven voor de West-Vlaamse economie? Dat was de centrale onderzoeksvraag van de studie 'Verankeringswaarde maatwerkbedrijven'.

Er zijn 47.045 ondernemingen met een hoofdzetel in West-Vlaanderen actief. Daarvan zijn er 3937 met minstens tien werknemers. Die opdeling werd gemaakt omdat een bedrijf een zekere schaalgrootte nodig heeft vooraleer het gaat samenwerken met een maatwerkbedrijf. Kleine ondernemingen gaan minder snel samenwerking met een maatwerkbedrijf zoeken.

In de studie zijn de cijfers opgenomen over het belang van de maatwerkbedrijven voor de gehele economie, maar ook opgesplitst naar de grotere en kleinere bedrijven. De basis voor het onderzoek waren de gegevens die rechtstreeks werden aangeleverd door de 28 West-Vlaamse maatwerkbedrijven, zijnde de lijsten van leveranciers, van klanten en van ondernemingen met een enclave. De POM West-Vlaanderen wilde weten met hoeveel bedrijven ze samenwerken, in

welke sectoren en met welk type van bedrijven (grote of kleine bedrijven, grote of kleine investeerders, innovatieve bedrijven of andere).

Dataverzameling

De 28 maatwerkbedrijven bezorgden de gegevens van 7201 leveranciers, 6110 klanten en 213 ondernemingen met enclaves. Al deze leveranciers, klanten en ondernemingen met een enclave gingen bij de verwerking door een grondige analyse. Het ondernemingsnummer was een belangrijke sleutel hiertoe. De gegevens van bedrijven waarvan het ondernemingsnummers ontbrak, werden niet gebruikt. Er waren ook dubbele records bij: diverse maatwerkbedrijven delen dezelfde klanten en leveranciers. Om dubbeltellingen te vermijden, gingen ook deze gegevens eruit, zodat elke onderneming maar één keer werd geteld. Gelet op de focus op West-Vlaanderen, werden enkel de bedrijven met een hoofdzetel in West-Vlaanderen weerhouden. Bedrijven die een vestiging hebben in West-Vlaanderen maar geen hoofdzetel, werden dus niet in de analyse betrokken. Uiteindelijk werd een derde van de aangereikte gegevens gebruikt: 2418 overblijvende unieke leveranciers, 1822 klanten en 116 ondernemingen met enclave. Dat zijn dus de bedrijven die samenwerken met de 28 maatwerkbedrijven en die een hoofdzetel in West-Vlaanderen hebben.

Maar een leverancier kan tevens een klant zijn van een maatwerkbedrijf en een klant kan ook een enclave hebben. De interesse ging uit naar de cluster van unieke ondernemingen die met de maatwerkbedrijven samenwerken, hetzij als klant, hetzij als leverancier, hetzij als enclave. Het gevolg is dat nog eens 707 ondernemingen werden geschrapt uit het analysebestand, dat nog 3666 West-Vlaamse ondernemingen telde. Daarvan zijn er 1406 met minstens tien werknemers. Dat staaft werd vergeleken met de 3937 actieve West-Vlaamse ondernemingen met minstens tien werknemers.

Analyse

Een eerste vaststelling is dat het aandeel van de cluster rond de maatwerkbedrijven (de 1406 geselecteerde ondernemingen) in de totale groep van West-Vlaamse ondernemingen met meer dan tien werknemers 35,7 percent bedraagt. Dus een derde van de ondernemingen met minstens tien werknemers werkt samen met een maatwerkbedrijf.

De sterkste vertegenwoordiging van de cluster zit in de industriële sector: 47,8 percent of bijna de helft van alle West-Vlaamse ondernemingen met tien of meer werknemers in de industrie is gelinkt aan de maatwerkbedrijven (hetzij als leverancier, als klant of door een enclave). Op de tweede en derde plaats staan de quataire en tertiaire sector. Van alle ondernemingen met minstens tien werknemers in deze sectoren zit respectievelijk 36,3 en 33,4 percent in de cluster rond de maatwerkbedrijven. In de bouwsector en de primaire sector zijn de ondernemingen uit de cluster minder sterk vertegenwoordigd, respectievelijk 23,9 percent en 19,6 percent.

De conclusie is dat de maatwerkbedrijven volwaardig deelnemen aan de economie en dat ze een grotere economische impact hebben dan gedacht. Dergelijke cijfers hadden ook de onderzoekers niet verwacht.

Indien het criterium van minstens tien werknemers wordt weggelaten, is de vaststelling dat nog 23,7 percent van de West-Vlaamse industriële bedrijven samenwerkt met maatwerkbedrijven. Meer resultaten kan men in de studie terugvinden. Ilse Van Houtteghem zal de toelichting verder beperken tot de ondernemingen met minstens tien werknemers.

Een volgend element is de verankering met de speerpuntsectoren. West-Vlaanderen wil immers inzetten op de zogenaamde 'Fabrieken voor de Toekomst'. Blijkt dat 62,6 percent van alle West-Vlaamse ondernemingen in de cluster FvT Mechatronica en Machinebouw gelieerd is aan een maatwerkbedrijf. In de cluster Voeding is dat 34,4 percent en voor de cluster Nieuwe Materialen is dat 36,9 percent. De conclusie van de spreker is dan ook dat de maatwerkbedrijven verankerd zijn met de speerpuntsectoren, de sectoren waarop door het beleid fors wordt ingezet.

In de studie wordt niet enkel gekeken naar het aandeel/het belang van de samenwerking, maar ook naar de tewerkstelling en naar financiële indicatoren. De informatie daarover werd gevonden in de Bel-First databank. De ondernemingen met tien of meer werknemers, die als klant, leverancier of enclave verbonden zijn aan de West-Vlaamse maatwerkbedrijven, tellen 116.584 van de 202.732 werknemers bij West-Vlaamse ondernemingen met minstens tien werknemers. Dat is 57,5 percent. De 28 maatwerkbedrijven telden 6931 werknemers. In 2016 is dat opgelopen tot 7216 werknemers. Het is moeilijk een direct statistisch verband te leggen tussen deze cijfers. Indien men de ondernemersbril opzet, kan men wel stellen dat de werknemers van de maatwerkbedrijven bijdragen tot de tewerkstelling van de 116.584 werknemers in West-Vlaanderen. Er is hoe dan ook een grote link.

Samen realiseerde de cluster van 1406 bedrijven die samenwerken met de maatwerkbedrijven 60,1 percent van de in West-Vlaanderen gerealiseerde netto toegevoegde waarde. Ze stonden in voor 62,2 percent van alle investeringen in materiële vaste activa en 73,4 percent van de investeringen in immateriële vaste activa. De maatwerkbedrijven werken dus samen met bedrijven die de motor vormen van de economie en dus van de tewerkstelling, investeringen en innovatie in West-Vlaanderen.

Conclusie

Ilse Van Houtteghem concludeert dat er – gelet op de grote verwevenheid – maar één economie is. Dat is ook de titel van het memorandum dat werd ondertekend door Voka, UNIZO, ETION, 4Werk en de provincie West-Vlaanderen. Zuurstof geven aan de maatwerkbedrijven staat dan ook gelijk aan het geven van zuurstof aan de economie. Indien er economische groei is, moeten de maatwerkbedrijven kunnen meegroeien. Indien dat niet gebeurt, zullen de industriële bedrijven andere oplossingen moeten zoeken, buiten Vlaanderen.

1.4. Een blik op maatwerkbedrijf Deltagroep

Bart Vandenbussche, directeur van de vzw Kringloopcentrum Zuid-West-Vlaanderen, vzw Constructief en de Deltagroep, zal de cijfers van één concreet bedrijf toelichten.

De sociale meerwaarde van de maatwerkbedrijven voor de medewerkers is gekend. Intussen is iedereen hopelijk overtuigd van de economische waarde ervan. Wanneer maatwerkbedrijven echter vragen om te kunnen groeien, is de vraag van beleidsverantwoordelijken vaak: wat kost dat? In het duurzaamheidsverslag dat de maatwerkbedrijven moeten opstellen, wordt ook de volgende vraag gesteld: wat is uw bijdrage aan de gemeenschap? De spreker heeft dit uitgerekend voor de vzw Kringloopcentrum Zuid-West-Vlaanderen.

Bijdragen aan de overheden

Een belangrijk element in de bijdragen aan de overheid is de besparing op de werkloosheidsuitkeringen. Het gemiddelde van de daguitkeringen van de Vlaamse

werkzoekenden die meer dan twaalf maanden werkloos zijn, bedraagt 997 euro per maand. Voor de werknemers van het Kringloopcentrum Zuid-West-Vlaanderen komt dit neer op 1.104.000 euro.

Na aftrek van de RSZ-vermindering bedraagt de RSZ-bijdrage van de onderneming 961.428 euro.

De bedrijfsvoorheffing bedraagt 503.412 euro (de juiste belastingafrekeningen van de werknemers zijn niet gekend) en de btw-bijdrage is goed voor 315.502 euro.

Diverse kleinere belastingen, waaronder de onroerende voorheffing, bedragen 49.189 euro.

Ontvangsten

De vergoeding voor begeleiding en loonpremies die het Kringloopcentrum Zuid-West-Vlaanderen ontvangt, bedraagt 2.088.121 euro.

Er zijn dan nog enkele kleinere ontvangsten van de intercommunale en gemeenten, waarvan men de vraag kan stellen of ze in dit verband wel in rekening moeten gebracht. De vergoeding voor hergebruik van het kringloopcentrum bedraagt 276.879 euro, de gemeentelijke steun 30.606 euro.

Resultaat

Het resultaat is dat de bijdragen aan de overheid vanwege de organisatie de ontvangsten overstijgen. Het positieve saldo is 537.925 euro, ongeveer een vierde van de ontvangsten.

Voor elke 100 euro investering van de diverse overheden betaalt de organisatie 125 euro terug. Omgerekend naar een voltijdequivalent van een medewerker is er een positieve bijdrage van 5850 euro per gesubsidieerde doelgroepmedewerker.

De keuze voor de overheid is dus in feite: de werkloosheidsuitkering blijven betalen (gemiddeld 12.000 euro per jaar) of een plaats in de sociale economie creëren voor die persoon (gemiddeld 22.700 euro per jaar). De sociale-economiebedrijven betalen echter belastingen en sociale bijdragen (gemiddeld 19.900 euro). Het negatieve saldo is dan 2800 euro, of een vermindering van de federale en Vlaamse kost met 9200 euro tegenover de werkloosheidsuitkering. De toelagen van lokale overheden voor hergebruik zijn hier niet meegerekend, wat het verschil met de 5850 euro van de globale berekening verklaart.

Investeren in doelgroepmedewerkers brengt de overheid dus 25 percent op. Een knelpunt is dat de lusten en lasten verdeeld zijn over de verschillende overheden. De spreker doet een beroep op de creativiteit van de politici om daarvoor een oplossing te zoeken.

Verankering – invulling niches

De vorige spreker ging al in op de verankering van maatwerkbedrijven in de economische activiteiten van andere bedrijven. De spreker geeft nog enkele voorbeelden van een bredere maatschappelijke verankering in niet goed ingevulde niches. Naast de economische verankering hebben die vaak een extra toegevoegde waarde. Er is het voorbeeld van het lokaal hergebruik in de kringloopcentra. Maar er is ook de biolandbouw, een sector die in Vlaanderen, in vergelijking met andere landen, nog niet volledig is ontwikkeld. De keten Bio-Planet doet daarom een beroep op de maatwerkbedrijven om hun toelevering te verzekeren. De Lochting werkt samen met Bio-Planet en treedt onder meer op als

tussenpersoon voor kleinere spelers. Andere maatwerkbedrijven ontwikkelen zelf innovatieve producten. Zo heeft de sociale werkplaats Sowepo een eigen gamma producten ontwikkeld op basis van hopscheuten, die vaak als afvalproduct worden beschouwd. Andere werkplaatsen zijn gespecialiseerd in natuurbeheer, een activiteit die klassieke groenbedrijven minder uitvoeren. Tot slot zijn er nog voorbeelden van zeer arbeidsintensieve taken, die in het buitenland zouden worden uitgevoerd indien de maatwerkbedrijven ze niet opnemen. Een voorbeeld daarvan is het pellen van noordzeegarnalen door het maatwerkbedrijf Footstep, een activiteit die doorgaans, na verscheping, in Marokko wordt uitgevoerd.

Bart Vandenbussche besluit dat de verankering ruimer is dan alleen de relatie van bedrijf tot bedrijf. Het gaat ook over het ter plaatse houden en creëren van nieuwe dienstverlening in niet goed ingevulde nichemarkten.

Voorbeeld samenwerking

Er wordt tot slot een video getoond over de samenwerking tussen het bedrijf Daikin en vzw Oesterbank. Het maatwerkbedrijf kreeg de Daikin Award 2017 voor zijn activiteiten als toeleverancier van het bedrijf.

1.5. Conclusie: de vragen van de maatwerkbedrijven

Mia Decaestecker vat samen dat het invullen van het maatschappelijk belang, met name de tewerkstelling van doelgroepmedewerkers, de kernactiviteit is van de maatwerkbedrijven. Er is een marktvraag naar de activiteiten van maatwerkbedrijven en er zijn wachtende doelgroepmedewerkers, die niet liever willen dan instappen in een maatwerkbedrijf.

Maatwerkbedrijven doen aan cocreatie en investeren in technologie en innovatie ter ondersteuning van de doelgroepmedewerkers en de economie.

Er is samenwerking, en via de enclaves, steeds meer integratie met de reguliere bedrijven, want er is maar één economie. Maatwerkbedrijven houden de reguliere economie in onze regio, meer nog, ze brengen activiteiten die naar Oost-Europa verhuisden terug naar Vlaanderen.

Maatwerkbedrijven creëren jobs en dat stimuleert de economie.

Maatwerkbedrijven willen ondernemen.

De tewerkstelling van doelgroepmedewerkers brengt op voor de overheid.

Dit alles sluit aan bij het economische beleid van de Vlaamse Regering. Daarom vragen de maatwerkbedrijven hen te helpen om hun missie te realiseren en de vragen – over enclaves, contingenten, individueel maatwerk enzovoort – op te nemen in de politieke programma's. De maatwerkbedrijven vragen hefbomen om ook op federaal niveau hun visie en strategie te verdedigen.

2. Bespreking

2.1. Tussenkomen van de leden

Tussenkomen van Sonja Claes

Sonja Claes meent dat de uiteenzettingen een totaaloverzicht boden van de werking en de visie van de hele provincie West-Vlaanderen, zowel wat de sociale economie als de reguliere bedrijven betreft. Limburg is doorgaans een pionier wat betreft het aanmoedigen van samenwerking, maar de provincie West-

Vlaanderen is erin geslaagd alle neuzen in dezelfde richting te krijgen. De keuze om sociale economie en de economie met elkaar te verbinden, lijkt het lid de enige juiste keuze. Ook in de provincie Limburg is Sociale Economie nu bij Economie ondergebracht. Ook het Vlaams Parlement zou beide domeinen meer met elkaar moeten verbinden, dat biedt meer opportuniteiten.

De sprekers berekenden wat een job in een maatwerkbedrijf opbrengt voor de samenleving. De bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en Vlaanderen brengt echter met zich mee dat de federale overheid de werkloosheidsuitkeringen betaalt. De Vlaamse overheid heeft financieel niet onmiddellijk baat bij de berekening. In Duitsland krijgen de doelgroepmedewerkers een vergoeding bovenop de werkloosheidsuitkering. Maar die medewerkers blijven dan in de werkloosheid, terwijl ze in Vlaanderen een loon krijgen. Die loonkost zit in de begroting van de Vlaamse overheid. De contingenten uitbreiden, de maatwerkbedrijven laten groeien en vrij laten aanwerven, zou dus een nettokost meebrengen voor de Vlaamse overheid. Sonja Claes wil mee nadenken over een oplossing voor dit knelpunt. Daar zal creatief mee moeten worden omgegaan.

Doorstroom is volgens het lid een moeilijk verhaal in de sociale economie. De sprekers pleiten ervoor de enclavewerking te laten meetellen voor de doorstroom. Sonja Claes wil die piste zeker bekijken. Omdat ze in de sociale werkplaatsen tewerkgesteld blijven, behouden de enclavemedewerkers wel werkzekerheid. Een terugkeergarantie is daarom niet nodig. Aan de terugkeergarantie werd bij de bespreking van het Maatwerkdecreet in de vorige regeerperiode veel aandacht besteed.

Om de afstand tot de arbeidsmarkt te bepalen, is een goede screening noodzakelijk. Uit de evaluatie van het ICF-instrument en de bespreking daarvan in de commissie bleek dat mensen die op basis van ICF een ticket voor de sociale economie konden krijgen, die toekenning vaak overruled zagen door de VDAB-consulenten. Zowel minister van Werk Philippe Muyters als minister van Sociale Economie Liesbeth Homans gaven recent in de commissie de garantie dat alle mensen die daarvoor in aanmerking kwamen terug zullen worden opgeroepen en een ticket kunnen krijgen. Sonja Claes heeft de inzet van het ICF-instrument altijd gesteund, maar het werkte de voorbije jaren niet. Daar werden talrijke parlementaire vragen over gesteld. De vaststelling dat de screening vaak werd overruled, was dan ook een schok voor het lid. Ze zal dit blijven opvolgen.

Wat betreft arbeidszorg, besliste de Vlaamse Regering recent dat de maatwerkbedrijven ook een arbeidsvloer kunnen zijn. Dat kan bijdragen tot een betere doorstroming vanuit arbeidsmatige activiteiten naar maatwerk en naar de bedrijven. Die bijsturing stemt het lid tevreden.

De regeling voor individueel maatwerk komt eraan. Maar hoe kan ervoor worden gezorgd dat de individuele doelgroepmedewerkers in gewone bedrijven dezelfde begeleiding krijgen als de medewerkers van een maatwerkbedrijf? Dit wordt een grote uitdaging voor de komende periode.

De provincie West-Vlaanderen is erin geslaagd de helft van de bedrijven te laten samenwerken met maatwerkbedrijven. Sonja Claes vraagt of er nog drempels zijn die het parlement kan wegnemen om de andere bedrijven te overtuigen van de voordelen van een samenwerking met de sociale economie.

Tussenkoms van Emmily Talpe

Emmily Talpe vindt de studie over verankering zeer nuttig. Op basis van cijfers kan men een oordeel vormen over de bestaande noden. Het lid hoorde een heel ambitieuze visie op de sociale economie. De studie toont aan dat de maatwerk-

bedrijven een volwaardige plaats innemen in de economie. De vraag naar een gelijk speelveld kan het lid zeker ondersteunen, uiteraard met de nuancering dat de essentie van de sociale economie het geven van duurzame kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt blijft. Die focus moet behouden blijven. Maar de sprekers zien het ondernemen en het geven van kansen duidelijk als complementair.

Sociale economie behoort, zoals uit de term al duidelijk blijkt, inderdaad ook tot de economie. Maatwerkbedrijven moeten de kans krijgen om maximaal te groeien, maar uiteraard binnen het bestaande kader, dat eventueel nog kan worden bijgestuurd. Open Vld bekijkt de zaken vaak met de bril van de ondernemer en dat zou ook in andere domeinen wat meer mogen gebeuren.

Uit de getuigenissen in de getoonde video's blijkt het optimisme en enthousiasme van de ondernemers, die spreken van maatwerkbedrijven als een verlengstuk, van een win-winsituatie en van innovatie. Dat aspect blijft vaak onderbelicht, want in de discussie in de commissie gaat het vaak over de doelgroepmedewerkers en minder over de ondernemingen in de sociale economie.

De studie beperkt zich tot West-Vlaanderen, waar er een grote krapte op de arbeidsmarkt is. Hoe schatten de sprekers de cijfers in voor heel Vlaanderen? Bestaan er plannen om dezelfde studie uit te voeren voor heel Vlaanderen? Dat zou een goede zaak zijn voor het project dat de sprekers verdedigen.

De contingentering werd aangehaald als een knelpunt. Ze verkleint de mogelijkheden om in te spelen op economische opportuniteiten. Omgekeerd is het ook een garantie dat de medewerkers kunnen blijven als het economisch minder goed gaat of als een bedrijf zijn activiteiten toch naar het buitenland verplaatst. Hebben de sprekers concrete voorbeelden van hoe maatwerkbedrijven door samenwerking de delokalisering van andere bedrijven helpen vermijden? Is innovatie in dat verband niet belangrijk?

Het uitbreiden van de contingenten is uiteraard gekoppeld aan de beschikbare middelen. Het gaat om geld dat Vlaanderen uitgeeft en waarvan de federale overheid de vruchten plukt. De getoonde berekening van de opbrengst voor de overheden is interessant, maar er zijn wel enkele nuances. Zo gaat het niet altijd om werklozen en zouden, zonder sociale economie, bepaalde taken ook door niet-gesubsidieerde werknemers worden uitgevoerd. Maar het punt dat de sprekers maken is terecht en er zou daarover inderdaad overleg tussen de overheden moeten zijn.

Ook de vergelijking met de aanpak van de sociale economie in andere landen is interessant. Vlaanderen blijkt tot de betere leerlingen te behoren. Zijn er landen die het nog beter doen en waarvan kan worden geleerd?

De helft van de gewone bedrijven in West-Vlaanderen is gelieerd aan een maatwerkbedrijf. In hoeverre werken Voka en UNIZO mee om ook de andere bedrijven te overtuigen?

Doorstroming van doelgroepmedewerkers is in de realiteit geen evidentie. Voor een bedrijf dat economisch wil groeien, is het niet aangenaam om de betere medewerkers te zien vertrekken. Doorstroom blijft echter een van de pijlers van het beleid, hoewel daar in de commissie al de nodige nuances bij zijn aangebracht. De mogelijkheden verschillen naargelang de subsector en er zijn ook verschillende stappen. Zo is doorstroom binnen de sociale economie ook mogelijk, naar LDE bijvoorbeeld, en binnenkort ook doorstroom van de sociale economie naar een sociale-econometraject binnen de reguliere bedrijven. De suggestie om ook de enclavewerking als doorstroom in aanmerking te nemen is

interessant, evenals het aanbod om mee te werken aan TWE en de begeleiding van vluchtelingen.

De bezorgdheid voor voldoende ondersteuning van de maatwerkers, ook in de reguliere economie, is belangrijk.

Emmily Talpe besluit dat de studie en de toelichting heel wat stof tot discussie bieden. Het lid wil dit zeker verder opvolgen in de commissie.

Tussenkomst van Rob Beenders

Rob Beenders sluit zich aan bij de vorige sprekers. De uiteenzetting was leerrijk en overtuigend. Een positief verhaal brengen is nodig om de oneerlijke concurrentie aan te kunnen. De andere provincies kunnen nog iets leren van de aanpak van de sociale economie in West-Vlaanderen.

Het lid blijft de term 'enclave' een lelijke omschrijving vinden. De enclavewerking is positief, maar de term heeft een negatieve connotatie en dekt ook de inhoud niet. Misschien moet naar een alternatieve benaming worden gezocht.

Bij het versterken van de samenwerking via de enclaves, heeft het lid enkele bedenkingen. Werken in een enclave kan als doorstroom worden gezien, maar dat moet tegelijkertijd ook worden gerelativeerd, onder meer omdat niet alle bedrijfsactiviteiten in een enclave kunnen worden uitgevoerd. Het mag geen resultaatsverbintenis worden maar kan wel een barometer zijn.

Het lid deelt de mening dat de beleidsvelden Werk en Sociale Economie nog te veel aparte hokjes zijn en dat ze beter kunnen worden geïntegreerd. Het zou goed zijn de beide bevoegdheden op de verschillende niveaus te clusteren. Hebben de sprekers nog aanbevelingen wat dit betreft?

De ICF-problematiek is gekend en kwam al herhaaldelijk ter sprake in de commissie. Maar de maatwerkbedrijven ervaren die elke dag op het terrein. Het is positief dat ze constructief mee naar een oplossing willen helpen zoeken.

Uit de studie en de toelichting bleek duidelijk dat er door samenwerking een win-winsituatie kan ontstaan. In West-Vlaanderen is al de helft van de bedrijven daarvan overtuigd en andere bedrijven zullen nog volgen. Misschien kan in de andere provincies een gelijkaardig initiatief worden genomen.

Rob Beenders heeft ook geleerd dat de overheid geen subsidies geeft maar investeert in de sector. Dat levert een grote meerwaarde op voor de overheid.

Tussenkomst van Matthias Diependaele

Matthias Diependaele vindt dat de sprekers niet alleen hebben aangetoond hoe de situatie in West-Vlaanderen is, maar ook wat het algemene belang van de sociale economie is en de meerwaarde ervan voor de samenleving.

Zoals de andere commissieleden is hij overtuigd van die meerwaarde. Die algemene overtuiging is ook de reden dat het beleidsveld Sociale Economie gevrijwaard is gebleven van de besparingen. Bijkomende financiële middelen uittrekken, is een moeilijke afweging, ook omdat de opbrengsten niet voor het Vlaamse niveau zijn. Daarover kan inderdaad worden gediscussieerd.

De kost van de sociale economie is echter volledig verantwoord. In eerste instantie omdat ze een eigenwaarde biedt aan de tewerkgestelde doelgroepmedewerkers. Matthias Diependaele is ervan overtuigd dat werk altijd een meerwaarde biedt voor

de ontplooiing als mens. Bij een bezoek aan AAROVA in Oudenaarde heeft hij vastgesteld dat de werknemers terecht trots zijn op hun job. In tweede instantie biedt de sociale economie een meerwaarde voor de bedrijven die ermee samenwerken. Het is een kans om bepaalde productieactiviteiten in Vlaanderen te houden die anders zouden worden uitgevoerd in het buitenland. Ten derde heeft de sociale economie een meerwaarde voor de samenleving in zijn geheel.

Matthias Diependaele is ervan overtuigd dat het inzetten op doorstroom een absolute plicht is. Mensen die het aankunnen, moeten worden aangemoedigd om effectief door te stromen. Het zal de eigenwaarde van die doelgroepmedewerkers ten goede komen. Maar anderzijds beseft hij heel goed dat dit niet voor iedereen in de sector haalbaar is, waarschijnlijk slechts voor een kleine minderheid. De inschatting daarvan is moeilijk. Maar inzetten op doorstroom is belangrijk, in het volle besef dat dit niet voor iedereen haalbaar is.

2.2. Antwoorden

Tim Vannieuwenhuysse antwoordt op de vraag over een voorbeeld van het vermijden van delokalisatie. Daikin werkt samen met verschillende maatwerkbedrijven. De firma had een aantal jaren geleden de strategie om zoveel mogelijk uit te besteden, onder meer aan bedrijven in Tsjechië. Ze berekenden de kost van de logistieke organisatie om de activiteiten daar te laten uitvoeren en de meerprijs om ze hier te houden. Bedrijven kijken nu meer naar de totale kost en ook nabijheid is voor hen een belangrijke factor. Nabijheid kan de doorlooptijd verkorten en maakt het mogelijk snel te reageren. Voor het ene bedrijf is dit belangrijker dan voor het andere.

Enclave is inderdaad geen mooi woord. De Groep Waak spreekt zelf van 'Waak InHouse', vanuit het oogpunt van de klant is het immers inhouse.

In het verleden konden maatwerkbedrijven zelfs geen lid zijn van werkgeversorganisaties als Voka en UNIZO. Nu is dat vanzelfsprekend en nemen de vertegenwoordigers van maatwerkbedrijven zelfs bestuursmandaten op in deze organisaties. Voka heeft een themagroep 'sociaal-regulier'. Met UNIZO wordt bijvoorbeeld overlegd over groenonderhoud. Dat is een gevoelig thema omdat de grenzen tussen maatwerk en reguliere economie niet altijd duidelijk zijn. Er wordt gekeken hoe maatwerkbedrijven complementair kunnen zijn in plaats van marktverstoring. ETION heeft in 2017 zijn jaarlijkse ondernemersprijs aan het Kempense maatwerkbedrijf Amival uitgereikt.

Er werd gevraagd naar voorbeelden van landen die het beter doen. Zweden kan daarvan een voorbeeld zijn. Daar is een groot en performant maatwerkbedrijf dat een sterke link heeft met de industrie en met overheden voor het verlenen van diensten. Er zijn vooral veel voorbeelden van landen die het slechter doen. In Groot-Brittannië is de doorstroom zogezegd volledig geslaagd, men heeft er gewoon de maatwerkbedrijven opgedoekt. Er bestaan geen cijfers over, maar de het lijkt erop dat de doelgroepmedewerkers er in drie richtingen zijn gegaan: een aantal is effectief doorgestroomd naar de reguliere economie, anderen werden ziek of zijn nu werkloos. Maar statistisch gezien lijkt alles opgelost.

Nederland heeft geopteerd voor doorstroom en heeft de tewerkstelling van doelgroepmedewerkers opgelegd aan reguliere bedrijven. Ondanks de besparingen ligt de kostprijs er nog hoger dan in Vlaanderen omdat de overheid quasi de volledige loonkost draagt.

Tim Vannieuwenhuysse vindt het vooral belangrijk dat er bij doorstroom nog begeleiding hoort, door de maatwerkbedrijven of door andere instanties. Doorstroom zonder begeleiding zal in vele gevallen niet duurzaam zijn.

Ilse Van Houtteghem antwoordt op de vraag over de uitbreiding van de studie naar heel Vlaanderen. Het Departement WSE leek daarin sterk geïnteresseerd. Ze wijst erop dat veel bedrijven niet in het onderzoekstaal werden opgenomen omdat de bedrijfszetel niet in West-Vlaanderen lag. Uiteindelijk werd slechts een derde van de West-Vlaamse bedrijven weerhouden. Vertrekken van alle leveranciers en klanten van de Vlaamse maatwerkbedrijven zou een beter beeld geven.

Voor het evenement van 8 november 2017 werd samengewerkt met de Fabrieken voor de Toekomst en de werkgeversorganisaties Fedustria, Fevia, Agoria en essenscia. Dankzij hun steun zijn er die dag 230 bedrijven komen luisteren naar de mogelijkheden van slimme samenwerking. De federaties en bedrijven staan er nu meer voor open om samen te werken met maatwerkbedrijven. De POM West-Vlaanderen vergadert ook enkele keren per jaar met Voka, UNIZO en ETION. De idee van één economie wordt in dat overleg zoveel mogelijk benadrukt.

Ilse Van Houtteghem dankt voor de lovende woorden over de presentatie. De sprekers hebben zich daarbij laten ondersteunen door een communicatiebedrijf omdat ze een duidelijke pitch wilden brengen. Ze bekijken de sociale economie door een ondernemersbril en willen de commissie overtuigen om er op dezelfde manier naar te kijken.

Het is te betreuren dat er nog veel in aparte hokjes wordt gewerkt, zoals Werk, Sociale Economie en Welzijn. Dat komt duidelijk tot uiting in de arbeidszorg. In West-Vlaanderen is er 4Werk, de federatie van de West-Vlaamse maatwerkbedrijven, en STAM, de federatie van de arbeidszorginitiatieven. De provincie ondersteunt ook de arbeidszorg, zowel de federatie STAM als een aantal initiatieven die tot op heden nog geen Vlaamse subsidie ontvingen. De bevoegde gedeputeerde wil onderzoeken hoe het mogelijk is deze initiatieven op een correcte, legale manier te blijven ondersteunen wanneer de arbeidsmatige activiteiten tot de bevoegdheid Welzijn zullen behoren, en dus geen provinciale taak meer zullen zijn. De provincie wil immers arbeidszorg blijven ondersteunen. Aan 4Werk en STAM werd gevraagd te bekijken hoe kan worden samengewerkt en hoe de autonome arbeidszorginitiatieven, die erg kwetsbaar zijn, nog ondersteuning kunnen krijgen, zonder dat het gaat om subsidies. De bedoeling is te verbinden eerder dan op te splitsen.

Bart Vandenbussche meent dat het op lokaal of provinciaal niveau gemakkelijker is om de link te leggen tussen de bevoegdheden Economie en Sociale Economie en ze als één bevoegdheidsdomein te benaderen. Op Vlaams niveau worden de regels, de subsidies en de budgetten bepaald. Maar ook de afstand tot de werkvloeren van de sociale economie is er groter. Het is op Vlaams niveau belangrijk de aandacht voor de sociale economie te waarborgen en te voorkomen dat ze in een groter geheel verdwijnt. Een specifieke aanpak van een bevoegdheid als Sociale Economie kan de afstand van het beleid tot de werkvloeren verkleinen. Dat is een kanttekening, want in ideale omstandigheden is er één visie van het Vlaamse beleid op Werk en Sociale Economie.

De belangrijkste vraag is voor de spreker die over de contingenten. Hij pleit voor een pact tussen de Vlaamse en federale overheid, waarbij de uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen ter beschikking worden gesteld van de Vlaamse overheid om jobs te creëren. Indien een dergelijk pact in de volgende legislatuur tot stand kan komen, zou dat al een groot deel van het probleem oplossen. De SINE-maatregel werkte in het verleden volgens dat principe: een deel van de jobs die daarmee in Vlaanderen werden gecreëerd, werden mee gefinancierd door de federale overheid. Die hefboom is weggefallen, maar in het ideale geval kan er met de federale overheid een samenwerkingsovereenkomst of een pact worden

gesloten. De finale droom is uiteindelijk tot een openenveloppesysteem te komen, zoals dat bij de dienstencheques het geval is. De kosten van een dienstencheque-werknemer komen overigens min of meer overeen met die van een werknemer van een maatwerkbedrijf, zonder dat er een bepaalde problematiek is en zonder indicering van de werknemers.

Bart Vandenbussche hoopt dat de volgende jaren vooruitgang kan worden geboekt. Het vergt tijd om het beleid bij te sturen, maar op de werkvloer stellen de problemen zich op prangende wijze. De kringloopcentra bijvoorbeeld moeten afbouwen en hergebruik- en reparatieactiviteiten schrappen omdat ze niet voldoende medewerkers hebben. De kringloopwinkels zijn nu ook minder uren open. Dezelfde problemen stellen zich bij andere maatwerkbedrijven. Nochtans zijn er heel wat mensen die er willen werken en bieden de activiteiten een maatschappelijke meerwaarde.

De ICF-screening is ook een voorbeeld van een maatregel waarvan de implementatie veel tijd heeft gevergd. De spreker is wel tevreden met de recente bijsturing en dankt iedereen die daartoe heeft bijgedragen.

Herman Wenes, coördinator van 4Werk, sluit zich aan bij het pleidooi voor een hefboom om het probleem dat de lusten en lasten verdeeld zijn over de verschillende overheden op te lossen. Hij stelt daarom voor jaarlijks de voortgang en de stand van zaken in de parlementaire commissie te bespreken met de maatwerkbedrijven. In West-Vlaanderen zijn er 1250 personen met een ticket SW/BW die wachten op een arbeidsplaats. In Vlaanderen zijn er 7000 wachtenden. LDE is dan nog niet in deze cijfers opgenomen.

Jos Lantmeeters, voorzitter, wil het voorstel van een jaarlijkse bespreking zeker bekijken.

Francis Devisch, directeur Groep Maatwerk, wil alvast de uitdaging aangaan om tegen volgend jaar een nieuwe benaming te zoeken voor de enclavewerking. De benaming komt wel voor in een cao. De meerwaarde van de enclavewerking mag niet verloren gaan door de negatieve connotatie van de term.

De voorbije jaren werd ingezet op het onderhouden van goede contacten met de andere werkgeversorganisaties. Daarin werd vooruitgang geboekt. Voka bijvoorbeeld heeft nu toch een ander standpunt over sociale economie dan vijf jaar geleden. Opmerkelijk is dat het pleidooi van de maatwerkbedrijven wordt ondersteund door de vragen en signalen die Voka van de eigen leden krijgt. Dat versterkt de visie dat maatwerkbedrijven een belangrijke schakel vormen in de Vlaamse economie.

2.3. Replieken

Rob Beenders vindt het positief dat naar een betere term wordt gezocht voor de enclaves. Maar het is vooral zaak om erover te waken dat die jobs een volwaardige invulling blijven krijgen. De enclave moet interessant zijn voor zowel de werknemers als de werkgevers. Een minderwaardige invulling zou nefast zijn voor de werknemer.

Het lid deelt de mening van de sprekers dat arbeidszorg te sterk wordt opgesplitst. De schotten lijken te zullen blijven bestaan in de nieuwe regeling. Het uitvoeringsbesluit moet echter nog definitief worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering, dus misschien kan de regeling nog worden bijgestuurd.

Rob Beenders steunt de vraag om jaarlijks de stand van zaken te bespreken in de commissie.

Emmily Talpe besluit dat de boodschap goed is aangekomen, zowel bij de meerderheid als de oppositie. Het maatwerk kan evolueren van een gesubsidieerde tewerkstelling naar een dynamisch economisch gegeven dat een tandem kan vormen met de reguliere economie en waar de beoordeling ook op basis van prestaties gebeurt.

Het lid onthoudt ook dat bij doorstroom de focus niet op aantallen mag liggen en doorstroom geen doel op zich is maar eerder een volgende stap.

Uit de vergelijking met andere landen leert het lid dat verplichten geen goed idee is. Het maatwerk afschaffen en de mensen aan hun lot overlaten, is dat evenmin.

Emmily Talpe herhaalt tot slot het pleidooi om dezelfde oefening te maken voor heel Vlaanderen.

Sonja Claes is tevreden met de toelichting en bespreking in de commissie. Ook in de commissie Economie wordt Sociale Economie vaak als een apart thema beschouwd. Het strekt tot aanbeveling de commissieleden die Economie volgen daar nauwer bij te betrekken.

Het lid beveelt nog aan om de Europese subsidiestromen maximaal te benutten, zeker omdat de aanwezige bedrijven op een innovatieve manier met sociale economie omgaan. Ook het nieuwe Vlaamse beleid inzake 'Focus op talent' kan voor de maatwerkbedrijven interessant zijn. Als voorzitter van een kringloopcentrum heeft *Sonja Claes* altijd gestreefd naar een creatieve benutting van de subsidiestromen.

Indien er een jaarlijkse evaluatie in de commissie komt, kan misschien ook worden ingezoomd op de impact van de wijziging van diverse maatregelen en subsidiestromen van de bevoegdheid Werk op de sociale economie. De grote bezorgdheid van het lid is dat die wijzigingen voor meer onzekerheid zorgen.

Matthias Diependaele herhaalt dat hij de sociale economie belangrijk vindt. Een jaarlijkse evaluatie, in de commissie of elders, is een goed idee.

Ilse Van Houtteghem deelt nog mee dat er een nieuwe editie is van de jaarlijkse analyse van tewerkstelling en participatie van kansengroepen in West-Vlaanderen. Die analyse betreft alle treden van de zogenaamde participatieladder en alle Vlaamse tewerkstellingsmaatregelen voor de kansengroepen. Deze nieuwe editie kan in primeur aan de commissie worden bezorgd. Er volgt nog een bundel met een overzicht van alle wijzigingen van maatregelen.

Jos LANTMEETERS,
voorzitter

Emmily TALPE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

4Werk	federatie van de West-Vlaamse maatwerkbedrijven
Agoria	Federatie van de bedrijven van de Belgische technologische industrie
btw	belasting over de toegevoegde waarde
BW	beschutte werkplaats
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CEO	chief executive officer
essenscia	Belgische federatie van de chemische industrie, kunststoffen en van life sciences
Fedustria	Belgische federatie van de textiel-, hout- en meubelindustrie
Fevia	Federatie van de Belgische voedingsindustrie
FvT	Fabrieken voor de Toekomst
ICF	International Classification of Functioning, Disability and Health
LDE	lokale diensteneconomie
POM	provinciale ontwikkelingsmaatschappij
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
SINE	sociale inschakelingseconomie
Sowepo	Sociale Werkplaatsen Poperinge
STAM	federatie van de West-Vlaamse arbeidszorginitiatieven
SW	sociale werkplaats
TWE	tijdelijke werkervaring
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VBO	Verbond van Belgische Ondernemingen
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VISES	Valorisation de l'Impact Social de l'Entrepreneuriat Social
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WSE	Werk en Sociale Economie